

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van de Gemeentelijke Basisschool - Polderstadschool te Antwerpen

---

Hoofdstructuur bao

	Instellingsnummer	11114
	Instelling	Gemeentelijke Basisschool - Polderstadschool
directeur		Ann VAN NECK
adres		Veerdamlaan 15 - 2660 HOBOKEN
telefoon		03-820.18.20
fax		03-820.18.21
e-mail		basis.veerdamlaan@so.antwerpen.be
website/URL		www.polderstadschool.be
	Bestuur van de instelling	128728 - AG Stedelijk Onderwijs Antwerpen te ANTWERPEN 1
adres		Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN 1
	Scholengemeenschap	119768 - SG Stedelijk basisonderwijs Antwerpen - te ANTWERPEN 2
adres		Pestalozzistraat 5 - 2020 ANTWERPEN 2
	CLB	114215 - Stedelijk CLB Antwerpen te ANTWERPEN 1
adres		Lange Gasthuisstraat 24 - 2000 ANTWERPEN 1
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	4/06/2012, 5/06/2012, 7/06/2012, 8/06/2012
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	08/06/2012
	Datum bespreking verslag met de instelling	22/06/2012
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Frans De Bie
	Teamleden	Hilde Reyniers
	Deskundige(n) behorend tot de administratie	nihil
	Externe deskundige(n)	nihil

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. SAMENVATTING	5
2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING	6
2.1 Leergebieden in de focus	7
2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus	7
3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?	7
3.1 Kleuteronderwijs: Nederlands	7
3.2 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie	7
3.3 Lager onderwijs: Nederlands	11
3.4 Lager onderwijs: wereldoriëntatie	12
4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	15
4.1 Begeleiding	15
5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	18
6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	19
6.1 Wat doet de school goed?	19
6.2 Wat kan de school verbeteren?	20
6.3 Wat moet de school verbeteren?	20
7. ADVIES	21
8. REGELING VOOR HET VERVOLG	21

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of ze op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of ze zelfstandig de tekorten kan remediëren.

Het advies in dit verslag heeft betrekking op alle erkenningsvoorwaarden uitgezonderd de voorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en woonbaarheid.

Vanaf het schooljaar 2011-2012 vindt de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende woonbaarheid, veiligheid en hygiëne gelijktijdig met de doorlichting plaats. Deze controle op woonbaarheid, veiligheid en hygiëne resulteert in een afzonderlijk verslag. Alle verslagen worden gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie de onderwijsdoelstellingen en de procesindicatoren of -variabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens het doorlichtingsbezoek.

Tijdens het doorlichtingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag vangt aan met een voor het brede publiek toegankelijke samenvatting. Het vervolgt met een beschrijving van de doorlichtingsfocus.

Tijdens een doorlichting zoeken de onderwijsinspecteurs een antwoord op drie onderzoeksvragen:

- In welke mate voldoet de instelling aan de onderwijsdoelstellingen? (het erkenningsonderzoek)
- In welke mate onderzoekt en bewaakt de instelling op een systematische manier de kwaliteit van de processen zodat deze bijdragen tot het bereiken/nastreven van de onderwijsdoelstellingen? (het kwaliteitsonderzoek)
- Is er in de instelling een algemeen beleid dat het mogelijk maakt om zelfstandig tekorten weg te werken? (het onderzoek 'algemeen beleid')

In drie hoofdstukken geeft de onderwijsinspectie een antwoord op deze vragen.

---

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Om de kwaliteit van de processen in kaart te brengen gebruikt de onderwijsinspectie een kwaliteitswijzer. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de instelling bij haar activiteiten aandacht heeft voor

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de instelling voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de instelling om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: worden de doelen bereikt en gaat de instelling dit na?
- ontwikkeling: heeft de instelling aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

Meer informatie over de kwaliteitswijzer vindt u eveneens op www.onderwijsinspectie.be.

Wat de instelling goed doet, wat de instelling kan verbeteren en wat de instelling moet verbeteren komt aan bod bij 'Sterktes en zwaktes van de instelling'.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de instelling de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en/of cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

De Gemeentelijke Basisschool Polderstadschool bestaat uit twee vestigingsplaatsen met elk een eigen cultuur en met specifieke leerlingenkenmerken. De hoofdvestigingsplaats Polderstadschool ligt in een relatief jonge en afgelegen wijk in Hoboken, waar vooral socio-economisch sterkere gezinnen wonen. De tweeklassige kleuterafdeling Nello ligt in het hart van de gemeente. Haar schoolbevolking is een afspiegeling van de lokale gemeenschap en trekt vooral kleuters aan uit socio-economisch zwakkere gezinnen en uit gezinnen waar Nederlands niet de eerste of enige taal is.

Het inspectieteam onderzocht de leergebieden Nederlands en wereldoriëntatie in zowel de kleuterafdeling als de lagere afdeling. Het kleuterteam biedt voor beide leergebieden een samenhangend onderwijsaanbod aan. De leerplannen zijn de basis voor een evenwichtige planning, waarbij de leraren de leergebieden naadloos integreren bij de uitwerking van de thema's. Zij bewaken hun aanbod nauwgezet. Goede afspraken zorgen ervoor dat het onderwijsaanbod en de gebruikte speelleermaterialen en visuele ondersteuning voor de verschillende leeftijdsgroepen op elkaar afgestemd zijn. De klassen zijn krachtige speelleeromgevingen, waarbij de kleuters alle kansen krijgen om zich actief, explorerend en experimenterend te ontwikkelen. De kleuterleraren kiezen thema's vanuit de leef- en belevingswereld van de kleuters en stemmen het aanbod in de speelhoeken daar op af. Zij bepalen vooraf welke streefwoorden binnen de thema's behandeld zullen worden. Opvallend sterk is de wijze waarop de leraren de kleuters oefenen om zelfgestuurd te werken. Elke vestigingsplaats heeft speerpuntacties. Zo werkt de kleuterafdeling van de hoofdvestiging intensief samen met scholen uit andere landen, wat heel wat leerkansen aanreikt, zeker op het vlak van ICT-gebruik. De kleuterafdeling Nello geeft extra aandacht aan anderstalige of taalzwakke kleuters. Zij ontwikkelde een talenbeleid dat erop gericht is om de taalvaardigheid van de kleuters te verhogen. In beide vestigingen spannen de leraren zich in om de ouders bij het onderwijs te betrekken.

De lagere afdeling voorziet een rijk en samenhangend aanbod voor Nederlands. Zij gebruikt onderwijsleerpakketten om tegemoet te komen aan de verwachtingen van het leerplan. Met de analyse van de leerresultaten bewaakt zij het aanbod en stuurt het bij waar nodig. Zo zette zij stappen om spelling en begrijpend lezen te optimaliseren. De leraren gebruiken gevarieerde werkvormen om zowel de technische als inhoudelijke leesvaardigheden en het leesplezier te bevorderen. Hoewel spelling en taalsystematiek een nogal sterke klemtoon krijgen, geven de leraren de leerlingen voldoende leerkansen om gericht te spreken en te luisteren en om functioneel of creatief te schrijven. Het oefenen van de sociale vaardigheden krijgt volop kansen binnen de lessen Nederlands en wereldoriëntatie. Het gebruik van ICT, en in het bijzonder van de elektronische schoolborden, verrijkt de onderwijspraktijk. De leraren evalueren Nederlands op een evenwichtige wijze. Met doorgedreven foutenanalyses houden zij de vinger aan de pols.

Wereldoriëntatie is nog een belangrijk aandachtspunt voor de meeste leraren van de lagere afdeling. Het aanbod mist evenwicht. De samenhang tussen de verschillende klassen staat nog niet op punt. Dit leergebied is qua planning en uitvoering nog in onvoldoende mate doelgericht en afgestemd op de verwachtingen van de eindtermen en het leerplan. De koerswijziging die enkele jaren geleden is ingezet, heeft nog niet de vereiste uitwerking gekregen. Dit neemt niet weg dat de leraren al enkele waardevolle stappen hebben gezet, zoals de aandacht voor de actualiteit en voor gezondheids-, milieu- en mobiliteitseducatie. De recente afspraken rond tijd en ruimte worden slechts beperkt nageleefd. De thema's worden meestal vanuit één domein benaderd. Door een sterke lerarensturing en de overdreven aandacht voor feitenkennis, leerboeken en werkbladen komt de gerichtheid op de leefwereld van de leerlingen en de werkelijkheid in het gedrang. Vaardigheden rond zelfsturing die in de kleuterafdeling verworven waren, verslappen. Enkele aspecten van de werking zullen de lagere afdeling houvast geven bij de bijsturing voor wereldoriëntatie. Zo zijn er enkele teamleden die erin slagen om de

doelstellingen en kerngedachten van het leergebied wereldoriëntatie in hun klaspraktijk vorm te geven. Hun expertise kan het verbetertraject zeker ondersteunen. Een aantal projecten en meerdaagse uitstappen kreeg een evenwichtige invulling. De 'pauwendoos', waarmee de leerlingen de kans krijgen om over hun eigen leefwereld te vertellen, verhoogt hun betrokkenheid. Het team legde met de introductie van een leerpakket voor begrijpend lezen een sterke link naar de actualiteit.

Het inspectieteam onderzocht eveneens de leerbegeleiding en de sociale en emotionele begeleiding op school. Het zorgteam is klein in verhouding tot het aantal leerlingen met leerproblemen. Het zwaartepunt van de leerbegeleiding ligt daardoor op de schouders van de klasleraren. Zij slagen erin om met de beperkte beschikbare mogelijkheden het onderste uit de kan te halen. Zij gebruiken gevarieerde differentiatiemiddelen en remediëren op basis van een degelijke foutenanalyse. Waar nodig volgen er handelingsplannen en stimulerende, compenserende, remediërende of dispenserende maatregelen. Met toetsen en observaties volgen zij de leerlingen op. De leraren bespreken hun leerlingen in filter- en multidisciplinair overleg. De zorgcoördinatoren genoten een paramedische opleiding en schakelen hun expertise in beide niveaus breed in. Zij werken vooral op leraar- en schoolniveau. Door de veelheid aan administratief-technische en coördinerende taken hebben zij weinig mogelijkheden om een kindgebonden tweedelijnszorg aan te bieden. Zij spannen zich met succes in om een zo optimaal mogelijke doelgerichte ondersteuning te bieden. De school betreft de ouders en externe zorgverleners efficiënt bij de leerbegeleiding en bereidt de overgangen tussen de klassen en de niveaus grondig voor. De zorg voor de sterkere leerlingen en de leerlingen die zich voorbereiden op de B-stroom kan nog aan diepgang winnen.

De sociale en emotionele begeleiding op basis van een goede beeldvorming is samenhangend, krachtig en efficiënt. Vanuit een positief klas- en schoolklimaat bevorderen de leraren het welbevinden van de leerlingen. Duidelijke regels stroomlijnen het schoolleven. De klemtoon ligt op bemoedigen, belonen en communiceren, waardoor pestgedrag weinig voorkomt en straffen zelden nodig zijn. De school beklemtoont gewenst gedrag met maandspreuken. Socio-emotionele knelpunten bespreken de leraren tijdens de vele zorgbesprekingen. Zij betrekken de ouders zoveel mogelijk en maken goede afspraken. Indien nodig richten zij zich op ondersteuning door externe deskundigen. De betrokkenheid van de leraren levensbeschouwelijke vakken en lichamelijke opvoeding toont aan dat de sociale en emotionele begeleiding een zorg van het hele team is. De leraren levensbeschouwelijke vakken fungeren als vertrouwenspersoon. Met respect voor de eigenheid van het kind begeleiden zij leerlingen die zich tot hen wenden. De leraren lichamelijke opvoeding nemen ook de socio-emotionele taak met volle inzet op. In de hoofdvestigingsplaats kiest de school bewust voor een leraar relaxatie om de vele leerlingen die met stress kampen zich te laten ontspannen.

De dynamiek van zowel schoolleiding, zorgteam als leraren is de brandstof waarmee de school de motor van de verdere ontwikkeling zal laten draaien. Het inspectieteam is ervan overtuigd dat het team van de lagere afdeling, zo mogelijk gesteund door interne en externe expertise, in staat is om het tekort voor wereldoriëntatie succesvol te remediëren en zodoende de praktijk om te buigen naar een betere afstemming op de eindtermen en het leerplan.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie leergebieden en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

2.1 Leergebieden in de focus

Kleuteronderwijs

Nederlands

wereldoriëntatie

Lager onderwijs

Nederlands

wereldoriëntatie

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Onderwijs

Begeleiding

Leerbegeleiding

Socio-emotionele begeleiding

---

3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS- VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde leergebieden het volgende op:

3.1 Kleuteronderwijs: Nederlands

Voldoet

Antwoord op de onderzoeksvraag: 'Streeft de kleuterafdeling de ontwikkelingsdoelen voor dit leergebied in voldoende mate na?'

Motivering

De school levert de nodige inspanningen voor het nastreven van de ontwikkelingsdoelen voor Nederlands. Dit blijkt vooral uit het doelgericht aanbod voor de verschillende domeinen, de nauwgezette opvolging en de voortgang van de kleuters. De krachtige en gestructureerde speelleeromgevingen bieden ruime kansen om betrokken en op een speelse wijze taalvaardigheden te oefenen.

3.2 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet

Antwoord op de onderzoeksvraag: 'Streeft de kleuterafdeling de ontwikkelingsdoelen voor dit leergebied in voldoende mate na?'

Motivering

In de kleuterschool worden de ontwikkelingsdoelen van wereldoriëntatie doelgericht en samen met doelen van andere leergebieden in natuurlijke samenhang nagestreefd. Er is voor alle domeinen een degelijk aanbod met een extra klemtoon op de doelen uit het domein 'mens'.

	Vaststellingen betreffende de leergebieden Nederlands en wereldoriëntatie
Onderwijsaanbod	<ul style="list-style-type: none"> • De kleuterafdeling streeft de ontwikkelingsdoelen na voor Nederlands en wereldoriëntatie. Alle domeinen krijgen op een evenwaardige en evenwichtige wijze aandacht.
Referentiekader	<ul style="list-style-type: none"> • De leraren gebruiken een werkinstrument van OVSG (Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten) als referentiekader om het leerplan toe te passen.
Planning	<ul style="list-style-type: none"> • De leraren plannen wekelijks een aantal dominante doelstellingen en streven die in zoveel mogelijk activiteiten na. Daarnaast vermelden zij expliciete doelen bij een aantal activiteiten. Nadien evalueren zij de didactische aanpak van het aanbod en de voortgang van de kleuters. Op basis daarvan plannen zij nieuwe doelen.
Evenwichtig en volledig	<ul style="list-style-type: none"> • Het team bewaakt sinds dit schooljaar met een digitaal instrument de volledigheid van het aanbod.
Samenhang	<ul style="list-style-type: none"> • De themawerking zorgt voor een krachtige horizontale samenhang met integratie van alle domeinen en leergebieden. • Door middel van overleg en het werken volgens de leerlijnen van het doelenboek zorgt de school voor een verticale samenhang. Het aanbod van de thema's, de uitstappen en het didactisch materiaal zijn afgestemd op de ontwikkeling van de kleuters.
Brede harmonische vorming	<ul style="list-style-type: none"> • Om een vlotte overstap te maken van de kleuterafdeling naar de lagere afdeling zijn er naar het einde van het schooljaar heel wat integratieactiviteiten voorzien. De school maakte inhoudelijke afspraken over het gebruik van symbolen en kalenders die de overgang van de derde kleuterklas naar het eerste leerjaar kunnen faciliteren. Door de personeelwisselingen zijn deze enigszins verwaterd.
Actief leren	<ul style="list-style-type: none"> • De leraren zorgen voor een krachtige leeromgeving. Zij stellen prioritair dat een kind zich goed moet voelen om te kunnen ontwikkelen. Zij creëren een veilig klimaat waar de kleuters zich geborgen voelen en op eigen tempo mogen ontwikkelen. De klasinrichting met uitdagende hoeken, materialen en opdrachten zorgt voor een aangenaam leefklimaat dat het spelen en leren van de kleuters ondersteunt. • De thema's sluiten aan bij de leef- en de belevingswereld van de kleuters. Momenten van intentioneel en incidenteel leren wisselen elkaar af. De opbouw van het contractwerk stimuleert de zelfsturing van de kinderen en is tevens een prille aanzet tot leren leren. In de meeste klassen bestaan er afspraken die een goede werkhouding bij de kleuters stimuleren. • Een doordachte klasorganisatie en gevarieerde werk- en groeperingsvormen vormen de basis voor de klaswerking met voortdurende aandacht voor preventieve en verhoogde zorg. • De ouders worden ingeschakeld in het klasgebeuren als hulp, expert en begeleider.
	<p>Specifieke vaststellingen voor het leergebied Nederlands:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leraren zorgen voor een rijk talig milieu voor de kleuters. Dagelijks zijn er kringgesprekken om de spreekdurf en spreekvaardigheid te verhogen. De leraren werken steeds meer met kleine groepen in de klas om de interactie nog meer kansen te

geven. Het preventief onthaal in kleine groep is daarvan een mooi voorbeeld. De leraren stimuleren rijke, creatieve dialogen en hanteren een verzorgd taalgebruik en fungeren zo als rolmodel voor de kleuters. De hoekverrijking in functie van het thema nodigt uit tot handelen en verwoorden. Kleuters vertellen enthousiast over hun meegebrachte materialen over het thema of over de klaspop die kwam logeren.

- Alle leraren stellen wekelijks streefwoorden voorop in functie van het gangbare thema en ruimtelijke en wiskundige begrippen. Zij bieden deze zowel impliciet als expliciet aan doorheen de klasdag. Zij hebben daarbij oog voor een verticale opbouw van de begripsvorming.
- Het klasdoorbrekend poppenspel in sommige groepen leert kleuters gericht te kijken en luisteren en zet aan om het nadien zelf te gaan spelen. De leraren benutten de mogelijkheden van de computer en andere mediamiddelen om de luisterkansen van de kleuters te verhogen.
- In de meeste klassen sluit het boekenaanbod aan bij het actuele thema en is het afgestemd op de mogelijkheden van de kleuters. Toch zijn er nog groeikansen om het boekenaanbod aantrekkelijk voor te stellen en om meer variatie te voorzien. Geregeld komen leerlingen van de lagere afdeling voorlezen voor de kleuters. In de vestigingsplaats Nello gaan kleuters regelmatig naar de openbare bibliotheek vlakbij de school. In de vestigingsplaats Polderstad zorgen een abonnement op digitale prentenboeken en de schoolbibliotheek voor een gevarieerd aanbod.
- De computer en andere mediamiddelen geven nog extra mogelijkheden om de taalvaardigheden te oefenen.
- In alle klassen gaat er aandacht naar het gebruik van foto's, prenten en pictogrammen met het oog op de symboolontwikkeling. In de meeste klassen ondersteunen de hoeksymbolen het keuzeprocess.
- Van bij de jongste kleuters vormt een methode de inspiratiebron om schrijfactiviteiten gradueel op te bouwen. Vanuit grootmotorische bewegingen komen de kleuters stilaan tot het werken op papier. De leraren voorzien hierbij voldoende differentiatie.
- Bij de oudste kleuters gaat er gerichte aandacht naar het fonologische en fonemisch bewustzijn en stimuleren de leraren de ontluikende geletterdheid bij de kleuters. Zij gebruiken hiervoor gevarieerde werkvormen en materialen.

Specifieke vaststellingen voor het leergebied wereldoriëntatie

- Het kleuterteam heeft een duidelijke visie op wereldoriëntatie die afgestemd is op de kerngedachten van het leerplan en de leraren implementeren die in hun klaswerking. Doorheen de dag verwerven de kleuters kennis en inzicht in zichzelf, in hun omgeving en in hun relatie tot die omgeving. Zij verwerven vaardigheden om in interactie te treden met of in te grijpen in die omgeving en ontwikkelen een positieve houding en sterk engagement ten aanzien van zichzelf of hun omgeving. De kleuterschool combineert een gericht aanbod met een ervaringsgerichte en brede aanpak.
- De leraren gebruiken de schoolomgeving om de kleuters de natuur

	<p>te laten ontdekken en beleven. Zij leren kleuters zich te oriënteren in de onmiddellijke omgeving. Kleuters mogen in de klas eigen ruimtes inrichten en met gevarieerde materialen exploreren en experimenteren. Vanuit waarneming en beleving ontdekken zij de hen omringende wereld.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn binnen de kleuterafdeling afspraken gemaakt over een evenwichtige verdeling met betrekking tot de uitstappen. Daarbij maken zij geregeld gebruik van deskundigen en ontleenkoffers om te voorzien in een breed aanbod. Verkeersopvoeding komt aan bod tijdens de uitstappen en binnen de thematische werking. • In de school gaat heel wat aandacht naar hygiëne, voldoende rust en ontspanning, gezonde voeding en een positief afvalbeleid. Zij werkt hiervoor aan goede gewoontevormingen en organiseert ook gerichte activiteiten. • De leraren maakten afspraken over de opbouw en het gebruik van kalenders. Er is een rijk aanbod aan kalenders voorzien in de klassen. De overgang van een lineaire naar een cyclische voorstelling om de tijd weer te geven is een voorbeeld van goede praktijk. In de dagelijkse activiteiten zijn nog groeikansen voor bewustere tijdsbeleving, tijdsstructurering en het meten van de tijd met verschillende tijdsometers. • De kleuters komen in de speelhoeken dagelijks met techniek in contact bij het bouwen en knutselen. Stappenplannen helpen hen op weg om tot resultaat te komen. In sommige groepen organiseert de leraar proefjes om verwondering en ontluikend wetenschappelijk inzicht op te wekken. • De vestigingsplaats Polderstad werkt gedurende twee jaar mee aan een internationaal project (Comenius). De kinderen maken op een speelse wijze kennis met ICT en wisselen hun ervaringen uit met andere landen. Zo maken de kleuters zelf foto's en films en oefenen zij computervaardigheden. Op deze wijze leren zij gewoontes en uitdrukkingen kennen van leeftijdsgenoten in andere landen. De kleuters en leraren zijn enthousiast over deze samenwerking.
<p>Uitrusting <i>Ontwikkelingsmaterialen</i></p>	<p>Materieel beheer</p> <ul style="list-style-type: none"> • De school beschikt over voldoende didactisch materiaal om een breed aanbod te garanderen. De leraren hebben verschillende onderwijsleerpakketten en andere bronnen, waaruit zij kunnen putten in functie van een thematisch en gevarieerd aanbod. • De computers zijn niet overal voldoende sterk om de gewenste programma's en software vlot te kunnen gebruiken.
<p>Rapporteringspraktijk</p>	<p>Evaluatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • De ouders worden regelmatig geïnformeerd over de vorderingen van hun kleuters bij het dagelijks brengen en halen en bij formele oudercontacten. De beide vestigingsplaatsen informeren de ouders schriftelijk over het aanbod in de kleuterafdeling. Om de ouderbetrokkenheid te verhogen organiseert het team van de vestigingsplaats Nello allerlei initiatieven. De leraren maken intensief gebruik van pictogrammen voor de communicatie met de ouders en organiseren 'theekransjes' om de schoolwerking toe te lichten.

3.3 Lager onderwijs: Nederlands

Voldoet

Motivering

- De lagere afdeling bereikt de eindtermen voor Nederlands met zoveel mogelijk leerlingen. Zodoende voldoet zij aan haar maatschappelijke verplichting. Zij schakelt onderwijsleerpakketten op oordeelkundige en flexibele wijze in om de leerplandoelen doelgericht na te streven en met zoveel mogelijk leerlingen te bereiken. Zij is in staat om een volledig en redelijk evenwichtig aanbod te garanderen.
- De lagere afdeling analyseerde de eigen en de genormeerde toetsen. Zij stelde vast dat haar inspanningen voor begrijpend lezen en spelling niet het gewenste resultaat opleverden. Op basis daarvan hebben de leraren deze knelpunten efficiënt bijgestuurd.
- De domeinen luisteren en spreken krijgen niet alleen vanuit de onderwijsleerpakketten invulling. Gevarieerde groeperings- en werkvormen, waarbij de leerlingen onderling en met de leraar communiceren, bevorderen de luister- en spreekvaardigheden. Initiatieven zoals de 'pauwendoos' zorgen voor een naadloze aansluiting van luisteren en spreken op de leefwereld van de leerlingen. De leraren kennen de kracht van een klas- of kringgesprek. De klasafgevaardigden komen samen in een leerlingenraad, waarbinnen mondelinge communicatie centraal staat.
- De meeste leerlingen bereiken de verwachte leesniveaus voor technisch lezen. De lagere afdeling spant zich al van bij de jongste leerlingen in om het lezen te bevorderen. Daar verwerven zij met o.a. 'connectlezen' een stevige basis voor technisch lezen. Oudere of sterkere lezers helpen jongere of zwakkere tijdens het tutorlezen. Leerlingen oefenen zich in het voorlezen voor kleuters of andere klassen van de lagere afdeling. De 'boekenrups' wordt ingeschakeld om de leerlingen zelf boeken te laten aanprijzen. De klasleraar en de zorgleraar stellen leescontracten op om leerlingen aan te zetten tot lezen. De klasbibliotheek voorziet in een aantal kindgerichte boeken, kranten, magazines en strips. Deze worden in de meeste klassen aantrekkelijk gepresenteerd. De lagere afdeling heeft vanwege haar geïsoleerde ligging niet de gewoonte om de lokale bibliotheek te bezoeken en de leerlingen kennis te laten maken met haar veelzijdige aanbod. De schaarse bezoeken van de bibbus brengen enig soelaas.
- Bij schrijven ligt de nadruk nogal sterk op spelling en taalsystematiek. Toch krijgen de leerlingen voldoende gevarieerde kansen om creatief en functioneel te leren schrijven, zowel in de lessen Nederlands als wereldoriëntatie. Enkele leraren tonen leerlingenwerk aan de klaswand of op de website van de school.
- Om de leerlingen te helpen bij het schrijven voorzien de leraren visuele ondersteuning met gepaste algoritmes en aanpakstrategieën uit de onderwijsleerpakketten.
- De lagere afdeling heeft aandacht voor de horizontale samenhang. Zij legt steeds meer zinvolle verbanden tussen het leergebied Nederlands en wereldoriëntatie. De bijsturing voor begrijpend lezen resulteerde onder andere in de efficiënte inschakeling van een pakket rond begrijpend lezen dat gericht is op de actualiteit. Ook hebben de leraren oog voor de integratiemogelijkheden van Nederlands en het leergebied muzische vorming, in het bijzonder het domein drama. De sterke aandacht voor sociale vaardigheden heeft een positieve impact op de communicatievaardigheden van de leerlingen. Om de verticale samenhang te bevorderen gebruiken de leraren overdrachtsformulieren, waarin zij aandachtspunten voor de leraar van de volgende klas opnemen.
- Enerzijds remt de nogal sterke sturing door de leraren de leerlingenautonomie en – creativiteit af, anderzijds zorgen de gevarieerde groeperings- en werkvormen en de vele mogelijkheden om te communiceren voor tegengewicht.
- Het elektronisch schoolbord wordt door de meeste leraren efficiënt gebruikt. De vele toepassingsmogelijkheden hebben een positief effect op de onderwijspraktijk. De

leerlingen werken met aangepaste software aan de verdieping of remediëring van hun taalvaardigheid.

- De evaluatie is veelzijdig en diepgaand. Zowel de toetsen uit de onderwijsleerpakketten en uit het leerlingvolgsysteem als de externe toetsen worden efficiënt aangewend om de leerlingen op te volgen. De leraren hebben de goede gewoonte om regelmatig de fouten te analyseren, in hoofdzaak voor begrijpend lezen, taalsystematiek en spelling. De daarop aansluitende remediëringvoorstellen worden vooral vanuit de eigen expertise en het eigen aanvoelen opgebouwd. In de klaspraktijk is duidelijk te merken dat de leraren rekening houden met de evaluatie voor de bijsturing van het zorgaanbod. De leraren ontwikkelden de gewoonte om de output kritisch te bekijken en om waar nodig bij te sturen.
- De rapportering over Nederlands is voldoende doelgericht, evenwichtig en rijk. Met positief geschreven commentaren bemoedigen de leraren de leerlingen. De leerlingen krijgen de kans om zichzelf te evalueren. Ook de ouders evalueren hun kind op het schoolrapport.
- Het zorgteam is in verhouding tot het aantal leerlingen klein. De klasleraren staan dus in voor een uitgebreide eerstelijnszorg. Deze taak voeren zij met succes uit. Het zorgoverleg spitst zich toe op een filteroverleg, dat gevolgd wordt door een multidisciplinair overleg. De leraren bieden de leerlingen voldoende visuele ondersteuning. Zij gebruiken hiervoor de wandposters uit de onderwijsleerpakketten of zorgen voor individuele visuele ondersteuning op de leerlingentafels of in de leerboeken. Om te differentiëren schakelen de leraren de differentiatiematerialen die bij de onderwijsleerpakketten horen op oordeelkundige wijze in. Zo kunnen zij zich op drie verschillende niveaus toespitsen. Waar nodig voorzien de klas- of zorgleraren in rijke aanvullende materialen.
- Voor de leerlingen die zich op de B-stroom voorbereiden, voorziet de school een veeleer beperkte curriculumdifferentiatie. De zorg voor meerbegaafde leerlingen is eveneens relatief beperkt. De lagere afdeling beschikt wel over een aanbod aan extra uitdagende materialen, maar stelt wel hoge verwachtingen aan de zelfstandigheid van de meerbegaafde leerlingen. De leerlingen met leerproblemen of hardnekkige leerstoornissen kunnen rekenen op de gepaste stimulerende, compenserende, remediërende of dispenserende maatregelen. Indien nodig stellen de leraren evenwichtige individuele handelingsplannen op.
- De leraren van de lagere afdeling hebben zich nog niet verdiept in de nieuwe eindtermen voor Nederlands.

3.4 Lager onderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet niet

Motivering

- De lagere afdeling bereikt de eindtermen voor wereldoriëntatie in onvoldoende mate. Het onderwijsaanbod is in beperkte mate evenwichtig en doelgericht uitgewerkt. De lagere afdeling houdt globaal gezien te weinig rekening met de multiperspectiviteit. De domeinen tijd en ruimte hebben niet de gewenste diepgang. De mate waarin leraren inzicht hebben in de kerngedachten van de eindtermen en de uitgangspunten van het leerplan en die in de eigen visie geïntegreerd hebben, is leraarafhankelijk. De sterke aansturing vanuit de leraar en de klemtoon op werkbladen en op kennisverwerving en -reproductie bij een aantal leraren belemmeren de ontwikkeling van een aanbod waarbij de leefwereld van de leerlingen en een groeiende zelfsturing voldoende kansen krijgen.
- De lagere afdeling startte na de analyse van genormeerde proeven een traject op om het aanbod voor de domeinen tijd en ruimte bij te sturen en af te stemmen op de verwachtingen van het leerplan. De hiaten en overlappingsen werden in kaart gebracht en de leraren maakten een aantal afspraken om de continuïteit te verbeteren. Deze

hebben echter nog niet de gewenste diepgang bereikt, waardoor er nog belangrijke verbeterpunten voor tijd en ruimte overblijven. Zo ontbreken in een aantal klassen de nodige tijd- en ruimtekaders. De aanwezige kaders worden weinig dynamisch ingeschakeld bij de uitwerking van de thema's, enkele uitzonderingen niet te na gesproken. De gemaakte afspraken worden niet consequent genoeg nageleefd, waardoor er opnieuw hiaten ontstaan. De afstemming van de andere domeinen op het leerplan is nog niet voorzien.

- De leraren zoeken naar efficiënte manieren om hun onderwijs te plannen. Zij gebruiken momenteel vooral zelfgeformuleerde doelen, en in mindere mate de leerplandoelen. Zij hebben het onderwijsleerpakket vooral vanuit verantwoordingsperspectief gescreend en vergeleken met het leerplan en een olijsting gemaakt van de hiaten.
- Het aanbod voor wereldoriëntatie mist evenwicht. In een aantal klassen krijgt het domein natuur een te sterke klemtoon, ten nadele van de domeinen mens en maatschappij. De meerderheid van de thema's wordt vanuit één gezichtspunt benaderd, waardoor kansen gemist worden om de multiperspectiviteit na te streven. Positieve uitzonderingen zijn enkele projecten, waarbij leraren er wel degelijk in slagen om vanuit verschillende domeinen te werken. Ook de excursies en de meerdaagse uitstappen zorgen doorgaans voor een bredere kijk op de wereld. Toch ontbreekt na heel wat excursies een gevarieerde verwerking in de klas. De inschakeling van een ondersteunend onderwijsleerpakket heeft niet de vereiste brede kijk op de wereld opgeleverd. Het wordt in een aantal klassen gebruikt om op vaak cursorische en leraargestuurde wijze accenten uit geïsoleerde domeinen te verkennen. Er worden kansen gemist om terug te koppelen naar de leefwereld van de leerlingen of het lokale milieu. Sommige leraren stellen als aanvulling bij het onderwijsleerpakket zelf werkbundels samen, waarbij ze uit gevarieerde bronnen putten. Het accent van wereldoriëntatie ligt doorgaans sterk op leerstof en feitenkennis en in beperkte mate op de leefwereld en de interesses van de leerlingen, weeral enkele uitzonderingen niet te na gesproken. Dit leidt in enkele klassen tot een te zwakke link met de realiteit, waarbij de activiteit vooral bestaat in het verwerken van werkbladen.
- Om dit beeld te nuanceren is het nodig om waardevolle werkvormen te noemen die de lagere afdeling recent introduceerde, en waarbij de band met de realiteit en de samenhang met andere leergebieden wel zichtbaar aanwezig is. Een voorbeeld van goede praktijk is de inschakeling van een pakket, waarbij begrijpend lezen aan de actualiteit wordt gekoppeld. Dit zorgt voor een sterke samenhang tussen wereldoriëntatie en Nederlands. In sommige klassen illustreren de leerlingen hun eigen leefwereld met de 'pauwendoos'. Dit levert zinvolle spreek- en luisterkansen op. Samen kijken en luisteren naar een jeugdjournaal verhoogt eveneens de aandacht voor de actualiteit.
- Binnen wereldoriëntatie valt de integratie van de leergebiedoverschrijdende eindtermen van sociale vaardigheden, ICT en leren leren op. De aandacht voor techniek staat in de meeste klassen los van de behandelde thema's. Hiervoor gebruikt de lagere afdeling een apart onderwijsleerpakket en een set technische leermaterialen. De leerlingen krijgen de mogelijkheid om tijdens techniekdagen- of weken technische vaardigheden en inzichten op te bouwen. De leraren missen nog kansen om de technische aspecten van de behandelde thema's op geïntegreerde wijze te behandelen. De lagere afdeling heeft nog geen zicht op de continuïteit voor dit domein. Het aspect mobiliteit krijgt een vrij geïsoleerde plaats in het aanbod. Frequentie en diepgang van het aanbod zijn leraarafhankelijk. Een onderwijsleerpakket staat centraal. Toch brengen de meeste leraren de leerlingen ook verkeersvaardigheden bij. Deze oefenen hun rol als voetganger en fietser tijdens excursies en speciaal ingerichte fietstrainingssessies. De meeste klassen geven voldoende aandacht aan gezondheid, hygiëne, milieu en relationele educatie.
- De verticale samenhang tussen de opeenvolgende klassen staat nog niet op punt, waardoor de doorgaande lijn voor een aantal aspecten doorbroken wordt. De leraren hebben in veeleer beperkte mate zicht op elkaars aanbod. Dit is mede te verklaren door het feit dat een aantal domeinen nog niet behandeld is in functie van de

afstemming ervan op het leerplan. De overdrachtsformulieren en de overgangsgesprekken zijn goede aanzetten om hier meer vat op te krijgen. De horizontale samenhang wordt versterkt door de werkvormen, waarbij andere leergebieden functioneel gekoppeld worden aan wereldoriëntatie. Anderzijds belemmert een domeinspecifieke invulling de rijkdom van een thematische samenhang.

- De mate waarin het onderwijs gericht is op de werkelijkheid is leraarafhankelijk. Een aantal leraren mist kansen om het lokale milieu grondig te verkennen, terwijl enkelen deze aanknopingspunten vakkundig aanwenden. De principes van aanschouwelijk onderwijs, waarbij handelen en denken gevoed worden vanuit de manipulatie en de waarneming, krijgen in een aantal klassen weinig diepgang. Positieve tegenvoorbeelden zijn de inschakeling van experts in de klas en tijdens excursies, waarbij de leerlingen mogen ontdekken, experimenteren en zelfstandig aan de slag gaan.
- De overbelichting van leerstof en kennis betekent dat in een aantal thema's de inzichten, vaardigheden en attitudes onderbelicht worden, hoewel ook hier enkele leraren moeite doen om die aspecten voldoende aandacht te geven. De positieve klas- en schoolsfeer, de inschakeling van gevarieerde werkvormen en groepswork en de aandacht voor de sociale vaardigheden en het emotioneel welbevinden van de leerlingen maken dat de leerlingen een positief zelfbeeld kunnen opbouwen. Zij leren samenwerken en communiceren. De sterke aansturing vanuit de leraren belemmert echter de ontwikkeling van het initiatief, de zelfstandigheid en zelfsturing en de creatieve en probleemoplossende vaardigheden van de leerlingen.
- De meeste klassen maken gebruik van gevarieerde groepeerings- en werkvormen. Coöperatief leren is steeds meer ingeburgerd. Langzaam maar zeker leren de leerlingen van verschillende klassen samen te werken en elkaar te ondersteunen. Zo valt op dat oudere leerlingen efficiënt ingeschakeld worden om de jongere te helpen. Verwonderlijk is de breuklijn tussen de kleuter- en lagere afdeling. Goed ingeslepen vaardigheden krijgen niet het verwachte vervolg. Waar de kleuters met succes leerden om hun eigen traject stap na stap aan te sturen, vervaagt deze vaardigheid in de lagere afdeling. Werkvormen zoals hoekenwerk en zelfstandig werken worden niet consequent doorgetrokken.
- De lagere afdeling gebruikt voor wereldoriëntatie een degelijk materialenaanbod, met uitzonderingen voor tijd en ruimte. De leraren beheersen het gebruik van elektronische schoolborden en schakelen die zinvol en regelmatig in. In de meeste klassen is de meer permanente visuele ondersteuning voor wereldoriëntatie beperkt. In het klasbeeld zijn doorgaans weinig sporen van de behandelde thema's of projecten terug te vinden. De noodzakelijke tijd- en ruimtekaders ontbreken in enkele klassen of worden weinig dynamisch opgebouwd. De mogelijkheden om de leerlingen opzoekwerk te laten doen, richten zich vooral op het internet. De lagere afdeling beschikt over moderne computers, maar over relatief weinig naslagwerken op kindniveau. Dit wordt enigszins gecompenseerd door het bezoek van een bibbus. De leraren leiden de leerlingen niet naar de lokale bibliotheek toe.
- De evaluatie is in hoofdzaak gericht op de reproductie van feitenkennis, hoewel al voorzichtige stappen gezet zijn om meer aandacht te hebben voor de vaardigheden. De terugkoppeling op het rapport is gericht op cijfers per thematoets en op aanvullende, positief opgestelde commentaren.
- Samen met de pedagogische begeleidingsdienst is een aanzet gegeven om de domeinen tijd en ruimte bij te sturen. Dit traject is vertraagd door contextuele omstandigheden. Ook verschoof de lagere afdeling de prioritaire aandacht voor wereldoriëntatie naar muzische vorming, waardoor het traject voor wereldoriëntatie stagneerde. Zij heeft de studie over de nieuwe eindtermen van wereldoriëntatie nog niet aangevat. De leraren maken relatief weinig gebruik van de individuele nascholingsmogelijkheden die er voor wereldoriëntatie zijn. De aanwezigheid van

enkele leraren met een sterke affiniteit voor wereldoriëntatie is van groot belang voor de uitwerking van het vervoltraject.

4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert het volgende op:

4.1 Begeleiding

4.1.1 Leerbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- doeltreffendheid.

Motivering

- Elke klas telt wel enkele leerlingen die extra aandacht of zorg nodig hebben. Toch beschikt de school over een relatief klein zorgteam, waardoor het grootste gewicht van de leerbegeleiding op de schouders van de klasleraren ligt. Deze zijn zich hier goed van bewust en spannen zich ten volle in om deze zware eerstelijnszorg op zich te nemen. De frequente wissels van de zorgleraar die in het kader van het gelijkeonderwijskansenbeleid aangesteld werd, zorgen voor enige instabiliteit.
- Toch slaagt het zorgteam erin om met de beperkte mogelijkheden de vinger aan de pols te houden en een degelijke zorgondersteuning te verlenen. Elk niveau beschikt over een eigen zorgcoördinator. De beide zorgcoördinatoren zijn paramedisch geschoold, wat in de context van deze school een duidelijke meerwaarde betekent. Temeer omdat zij hun expertise niveauoverschrijdend ter beschikking stellen en alert genoeg zijn om voldoende breed te kijken. Zij houden zich vooral bezig met het zorgbeleid op school- en leraarniveau en in mindere mate op kindniveau. Op schoolniveau staan de coördinerende taken, het zorgoverleg, de oudergesprekken, het beheer van het leerlingvolgsysteem en de analyse van de output centraal. Op leraarniveau ondersteunen zij vraaggestuurd met raad en daad en met de aanmaak van differentiatiematerialen. Op kindniveau beheren de zorgcoördinatoren een aantal testings, observeren indien nodig en coördineren de afspraken over de concrete leerbegeleiding. De veelheid aan administratieve, technische en coördinerende taken maakt een kindbetrokken tweedelijnszorg door de zorgcoördinatoren nagenoeg onmogelijk. De school staat voor de uitdaging om desgewenst nieuwe klemtonen te leggen, minder nuttige taken te laten vallen of de administratief-technische aspecten van de taak waar mogelijk te reduceren.
- De school maakt werk van een goede observatie en een veelzijdige evaluatie van de kleuters en de leerlingen. De veelheid aan gevarieerde genormeerde instrumenten levert een schat aan informatie op. Het zorgteam registreert de gegevens in het leerlingvolgsysteem en analyseert deze samen met de leraren. De analyse stuurt de zorgverlening verder aan. Momenteel spoort het leerlingvolgsysteem niet helemaal met de netgebonden doelenboeken of -zoekers, maar dit knelpunt wordt weldra schooloverstijgend aangepakt. De kinddossiers bevatten relevante gegevens, die efficiënt gebruikt worden.
- De leraren van de kleuterafdeling organiseren hun onderwijs zo dat zij geregeld de handen vrij hebben om kleuters met zorgbehoeften extra aandacht te geven. Indien nodig zorgen zij voor verlengde instructie, observeren en begeleiden zij de kleuters of schakelen zij gedifferentieerde materialen in. De kleuters hebben ook de gewoonte om elkaar te helpen. Voor de vestigingsplaats Nello ontwikkelde de school een talenbeleid in functie van de behoeften van de leerlingenpopulatie, waarbij de visuele

ondersteuning een belangrijke rol speelt. Beide kleuterafdelingen maken van hun klassen een krachtige speelleeromgeving, waarbij de keuzeborden en de aanzetten voor contract- en hoekenwerk de kleuters stimuleren om het eigen leertraject in handen te nemen.

- De leraren van de lagere afdeling schakelen differentiatiematerialen van de onderwijsleerpakketten in, aangevuld met een rijke voorraad extra leermiddelen. Zij vormen vaak homogene en heterogene groepen, die op verschillende niveaus werken. Zij richten daarbij hun aandacht op de groep die de meeste ondersteuning nodig heeft. De leraren schakelen gevarieerde groeps- en werkvormen in, waarbij leerlingen de kans krijgen om elkaar te ondersteunen. Een sterkere leerling helpt een zwakkere, een oudere leerling een jongere. In een aantal gevallen gebeurt die ondersteuning klasoverschrijdend. De leraren zorgen voor een goede visuele ondersteuning, voornamelijk vanuit de gebruikte onderwijsleerpakketten voor Nederlands, Frans en wiskunde. Alle leraren gebruiken gelijkgerichte aanpakstrategieën. Zij spannen zich in om voor Nederlands en wiskunde uitgebreide foutenanalyses te maken. Deze inspanningen worden niet steeds gevolgd door de opstelling van een bijhorend remediëringmaatregelen.
- De klasleraren stellen samen met de zorgleraren evenwichtige individuele en groepshandelingsplannen op. Daarbij hebben zij aandacht voor de zorgvraag van de leerlingen, evalueren zij hun vorderingen op geregelde tijdstippen en sturen deze bij waar nodig. Kinderen met nood aan extra zorg kunnen rekenen op een op maat gesneden set gepaste stimulerende, compenserende, remediërende of dispenserende maatregelen.
- Meerbegaafde of snellere leerlingen krijgen een beperkte individuele ondersteuning. De school beschikt over extra stimulerende materialen, maar verwacht dat de snellere leerlingen op eigen kracht hun weg kunnen zoeken of laten hen overschakelen naar een hogere klas. De leerlingen die zich dienen voor te bereiden op de B-stroom krijgen niet altijd de nodige curriculumdifferentiatie, wat meestal een gevolg is van een afremmende beslissing van de ouders.
- De leraren zorgen voor een vlotte overgang naar de volgende klas. Zij organiseren overgangsgesprekken en stellen overdrachtsformulieren op. De overgang van de kleuterafdeling naar de lagere afdeling bereiden zij voor met uitwisselingen van leraren en klasgroepen en gezamenlijke activiteiten. De overgang naar het secundair onderwijs wordt eveneens grondig begeleid en voorbereid met overgangsfiches, thematische pakketten en schoolbezoeken.
- Het zorgoverleg neemt een belangrijke plaats in. Zorg is een vast onderwerp op de maandelijksse personeelsvergadering. De zorgkinderen worden driemaal per jaar besproken tijdens het filteroverleg. Op het daarop volgende multidisciplinair overleg richt het team zich op kinderen die extra aandacht nodig hebben. De school werkt nauw samen met het CLB (Centrum voor Leerlingenbegeleiding), de gon-leraar (geïntegreerd onderwijs) en de externe zorgverleners. De ouders zijn belangrijke partners in de zorgverlening. De laagdrempelige school zorgt ervoor dat er een vlotte wederzijdse communicatie is. De school grijpt alle kansen aan om de ouders te betrekken bij het schoolgebeuren. Zij speelt ook soepel in op zich wijzigende gezinssamenstellingen. Opvallend is de goede samenwerking en onderlinge afstemming tussen de klas- en zorgleraren, de leraren lichamelijke opvoeding en levensbeschouwelijke vakken. Iedereen voelt zich nauw betrokken bij de zorgverlening en speelt daarbij een belangrijke ondersteunende rol.
- Op het niveau van de scholengemeenschap werd beslist dat de vervangingseenheden voor korte vervangingen binnen de scholengemeenschap doorgeschoven worden naar Antwerpse scholen die daar het meeste nood aan hebben. Dit heeft tot gevolg dat de lagere afdeling minder aanspraak kan maken op extra omkadering, waardoor de klasleraren zelf instaan voor de korte vervanging van een collega.

4.1.2 *Sociale en emotionele begeleiding*

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- doeltreffendheid
- ontwikkeling.

Motivering

- De vestigingsplaats Nello richt zich bij haar sociale en emotionele begeleiding op de specifieke behoeften van leerlingen uit anderstalige of socio-economisch minder krachtige gezinnen. De vestigingsplaats Polderstadschool trekt vooral leerlingen van tweeverdieners aan. De vele echtscheidingen en de daaruit vloeiende onzekere toestanden hypothekeren het welbevinden van heel wat leerlingen. Om hieraan tegemoet te komen, besliste de school om van de aandacht voor sociale vaardigheden en voor sociale en emotionele begeleiding een prioriteit te maken. Beide aspecten zijn goed op elkaar afgestemd.
- Vertrekkend van een uitgebalanceerde beeldvorming, duidelijke en haalbare procedures en een proactieve opvolging die start in de kleuterafdeling, ontwikkelde de school tal van initiatieven die de leerlingen de nodige socio-emotionele ondersteuning geven. Zo beschouwt de school een positief klas- en schoolklimaat als een voorwaarde voor het welbevinden. Met eenduidige regels voor de klas, de school en de speelplaats maken de leraren de leerlingen duidelijk wat van hen verwacht wordt. Gaandeweg verschuift de klemtoon van regels naar afspraken. Van in de kleuterafdeling werken de leraren met volgehouden inzet aan de vorming van goede gewoonten en een positief zelfbeeld. Met maandspreuken benadrukken de leraren welk gedrag gewenst is en welk ongewenst. De school wordt zelden geconfronteerd met pestgedrag. Straffen zijn amper nodig en de leraren bemoedigen en belonen de leerlingen overvloedig. Bij problemen is een gesprek tussen kind en leraar de meest gebruikte werkvorm.
- Wanneer emotionele of relationele problemen de kop opsteken, speelt de school kort op de bal. Samen met de leerlingen, de leraren en indien nodig met de ouders of externe hulpverleners zoekt de school naar een adequate oplossing.
- De school koos ervoor om de sociale en emotionele begeleiding met meerdere partners uit te bouwen. Hierbij staan de eigenheid en de privacy van de leerlingen centraal. De belevingswereld van de leerlingen is het uitgangspunt. Het eerste aanspreekpunt voor de leerlingen is de klasleraar. Hij of zij staat open voor kindgesprekken. Ook mag niet onderschat worden welke preventieve kracht de goede onderlinge relaties hebben. Kinderen leren gaandeweg zorg dragen voor andere kinderen.
- De leraren levensbeschouwelijke vakken stelden zich beschikbaar om ingezet te worden als vertrouwenspersonen, de zogenoemde groene leraren. Zij volgden de nodige nascholingen en werken volgens duidelijk uitgeschreven richtlijnen. De leerlingen die ergens mee zitten hebben de gelegenheid om hen aan te spreken. De 'vriendschapsbank' en de 'gedachtenboom' visualiseren de mogelijkheden om zelfstandig socio-emotionele problemen te leren oplossen. Als die te lang aanslepen, probeert de groene leraar de leerling te helpen om barrières uit de weg te ruimen. Ook groeit de school in de zorgzame begeleiding van de leerlingen bij verlieservaringen. Zij ontwikkelde procedures om dergelijke problemen bij de leerlingen bespreekbaar te maken. Als de draagkracht van de school overschreden wordt, zoekt zij contact met het CLB of met andere externe zorgverleners.
- De leraren van het zorgteam hebben bij het zorgoverleg aandacht voor de sociale en emotionele begeleiding. De leerlingdossiers bevatten hier relevante informatie over. Indien nodig analyseren zij de sociale interactie met sociogrammen. Ouders worden snel betrokken bij de oplossing van problemen. De laagdrempeligheid van de school en de aanspreekbaarheid van schoolleiding en leraren zorgen ervoor dat er vele gezonde informele contacten ontstaan. Ook investeert de school in formele

oudercontacten, waarbij de opkomst hoog is. De school neemt maatregelen om in te spelen op de specifieke gezinsproblemen.

- De aanpak van de leraren lichamelijke opvoeding sluit naadloos aan op die van de klas- en zorgleraren. Zo krijgen de leerlingen volop kansen om zich uit te leven en om te werken aan gezonde intermenselijke relaties met aandacht voor samenwerking en fair play. De school koos ook voor de inzet van een relaxatieleraar. Aangezien heel wat leerlingen kampen met stress is deze keuze een schot in de roos. De klasleraren zijn unaniem positief over de effecten ervan.
- De speelplaats is uitgerust met uitdagende speeltuigen, die de leerlingen de kans geven om zich actief te ontspannen. De school beschikt over een rijke voorraad gezelschapsspellen, waarmee zij de leerlingen aanzet om op een ongedwongen wijze samen te spelen.
- In de kleuterafdeling groeit de aandacht voor de verschillende vormen van intelligentie van de kleuters, waaronder ook de sociale en emotionele. Zij worden in kaart gebracht en besproken met de ouders. Het rapport in de lagere afdeling geeft een waardevolle terugkoppeling over de ontwikkeling van de sociale vaardigheden en van het socio-emotioneel welbevinden van de leerlingen.

5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

- De schoolleiding streeft naar gedeeld leiderschap. Onder haar impuls werden enkele vernieuwingen geïntroduceerd en krijgen de leraren de kans om hun visie en klaspraktijk meer en meer af te stemmen op de verwachtingen van eindtermen en leerplannen. De oprichting van werkgroepen stimuleert de betrokkenheid van de leraren. De gelijkgerichtheid evolueert in de goede richting. De prioriteitenplanning is uitgebreid, waardoor de werkdruk voor de teamleden hoog is. De schoolleiding straalt vertrouwen uit naar leraren, leerlingen en ouders en streeft naar een optimaal welbevinden. Zij ondersteunt en bemoedigt haar leraren en volgt hen van nabij op met ondermeer informele klasbezoeken, feedback op de planningsdocumenten en functioneringsgesprekken. Tijdsdruk maakt dat formele klasbezoeken veeleer sporadisch aan bod komen. Deze gebeuren wel in functie van de aanvangsbegeleiding.
- De school is in de loop der jaren op een aantal vlakken sterk gegroeid. Enkele recente vernieuwingen getuigen van een gedragen visie. Enkele voorbeelden zijn de verhoogde aandacht voor de sociale vaardigheden, de ontwikkeling van een talenbeleid in Nello, de internationale samenwerking in Polderstadschool, de introductie van relaxatielessen, de aanwerving van paramedisch geschoolde zorgcoördinatoren, de invoering van de 'groene leraren' en de initiatieven rond begrijpend lezen. De visieontwikkeling rond wereldoriëntatie in de lagere afdeling is echter aan een inhaalbeweging toe. De leraren hebben doorgaans weinig zicht op de kerngedachten van de eindtermen en de uitgangspunten van het leerplan.
- De besluitvorming verloopt participatief. De personeelsvergaderingen verlopen meestal gedifferentieerd, zodat beide afdelingen de kans krijgen om niveauspecifiek te vergaderen. Op geregelde tijdstippen zijn er ook schoolteamvergaderingen ingeroosterd waarbij beide vestigingsplaatsen gezamenlijk overleggen, wat de betrokkenheid verhoogt. Het zorgoverleg verloopt efficiënt, zodat de leerlingen met zorgvragen adequaat geholpen kunnen worden.
- De school maakt werk van een sterk outputbeleid. Zij spant zich in om de voortgang van de ontwikkeling en de leerresultaten met gevarieerde testen en observaties in kaart te brengen en op te volgen. De school maakt gebruik van genormeerde proeven om zicht te krijgen op de onderwijskwaliteit. De resultaten worden door het zorgteam verwerkt, geanalyseerd en teruggekoppeld naar het schoolteam. Daarop volgt een zelfevaluatie op schoolniveau, waaraan de leraren verbeteracties koppelen en vertalen naar de klaspraktijk.

- De school beschikt over relatief weinig lestijden voor het GOK-beleid (gelijkeonderwijskansenbeleid). Het onderzoek naar context en input levert een vrij betrouwbaar beeld op van de noden en behoeften van de leerlingenpopulatie. De gekozen doelstellingen sluiten hierop aan. De klasleraar neemt de volle verantwoordelijkheid van de eerstelijnszorg op zich. De GOK-leraar ondersteunt de leerkrachten in de lagere afdeling vraaggestuurd door ondermeer materialen op te zoeken of aan te maken. In de kleuterafdeling beperkt de steun zich tot de assistentie bij klasdoorbrekende activiteiten. De frequente wisselingen van GOK-leerkrachten belemmert de continuïteit van de werking.
- De twee vestigingsplaatsen hebben een verschillend doelpubliek. De vestigingsplaats Polderstadschool trekt vooral taalsterke kleuters en leerlingen aan uit socio-economisch sterkere gezinnen. De kleuters van de vestigingsplaats Nello daarentegen hebben vaak een meertalige of anderstalige achtergrond. Om gepast in te spelen op deze doelgroep ontwikkelde deze vestigingsplaats een duidelijke visie op talenbeleid. Hierin heeft zij extra aandacht voor een krachtige taalomgeving en drempelverlagende initiatieven naar ouders. In de ganse school zijn afspraken gemaakt over communicatie, instructietaal en over de leergebieden Nederlands en Frans. De leraren gaan bewust om met taal, geven korte en duidelijke instructies en zorgen voor extra visuele ondersteuning. Zij creëren een veilig taalmilieu, lokken interactie uit en hanteren gevarieerde werk- en organisatievormen om de taalvaardigheid te stimuleren. Met gerichte streefwoordenschat expliciteren de kleuterleraren in de beide vestigingsplaatsen nieuwe begrippen. De lagere afdeling maakt gebruik van onderwijsleerpakketten voor de leergebieden Nederlands en Frans . Alle leraren brengen de taalvaardigheid van hun leerlingen in kaart en zorgen waar nodig voor gerichte bijsturing.

6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- Het samenhangende, doelgerichte en kindgerichte onderwijsaanbod in de kleuterafdeling, zowel voor Nederlands als voor wereldoriëntatie, met respect voor de kerngedachten van de ontwikkelingsdoelen en de uitgangspunten van het leerplan.
- De internationale samenwerking in de kleuterafdeling van de vestigingsplaats Polderstadschool.
- Het coherente talenbeleid in de vestigingsplaats Nello.
- De bevordering van de zelfsturing, zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de kleuters.
- De gevarieerde werkvormen rond leesbevordering, luisteren en spreken in de lagere afdeling.
- De klemtoon op de leergebiedoverschrijdende eindtermen voor ICT en sociale vaardigheden in beide afdelingen.
- De aandacht voor de vaardigheden van de weggebruiker in beide afdelingen.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De eerstelijnszorg door de klasleraren en de ondersteuning van de leraren door het zorgteam.
- Het gedifferentieerde zorgoverleg.
- De inschakeling van gevarieerde differentiatiematerialen in beide afdelingen.
- De creatieve inzet van het hele schoolteam in functie van de sociale en emotionele begeleiding.

- De link tussen sociale vaardigheden en sociale en emotionele begeleiding.
- Het positieve klas- en schoolklimaat, met de nadruk op welbevinden en dialoog.
- De volgehouden zelfreflectie in het kader van een efficiënt outputbeleid.
- De laagdrempeligheid en ouderparticipatie in beide afdelingen.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De gedreven en betrokken manier waarop de schoolleiding het beleid vorm geeft.
- Het gedeelde leiderschap.
- De dynamiek en werklust van het hele team.
- De oprichting van pedagogisch-didactische werkgroepen.
- De participatieve besluitvorming.
- De integrale kwaliteitszorg.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De optimalisatie van de boekenhoek in de kleuterklassen door hem aantrekkelijker te maken en een gevarieerder aanbod te voorzien.
- De te sterke klemtoon op taaltechnische aspecten zoals taalsystematiek en spelling in de lagere afdeling.
- De bevordering van het bibliotheekbezoek in de lagere afdeling.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De verfijning van de curriculumdifferentiatie voor de meerbegaafde leerlingen en de leerlingen die zich op de B-stroom voorbereiden.
- De uitzuivering van het takenpakket van de zorgleraren.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De bewaking van de werkdruk en de planlast.
- De ondersteuning van de klasleraren die instaan voor de vervangingen bij korte afwezigheden.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- In de lagere afdeling: de afstemming van het aanbod voor het leergebied wereldoriëntatie op de leerplandoelen, de verbetering van het evenwicht en de volledigheid van het aanbod, de versterking van de horizontale en verticale samenhang en de ontwikkeling van een visie op goed wereldoriënterend onderwijs in harmonie met de kerngedachten van de eindtermen en de uitgangspunten van het leerplan.

7. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

GUNSTIG

voor kleuteronderwijs.

BEPERKT GUNSTIG

Lager onderwijs

omwille van onvoldoende bereiken van de leergebiedgebonden eindtermen of nastreven van de attitudinale eindtermen voor wereldoriëntatie

8. REGELING VOOR HET VERVOLG

Het bestuur van de instelling moet **vanaf 1 september 2015** kunnen aantonen dat de tekorten met een beperkt gunstig advies in voldoende mate werden geremedieerd.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Frans De Bie

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Naam: